

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'nin Döngüsel Ekonomiye Geçiş Potansiyelinin Değerlendirilmesi için Teknik Destek Projesi

EuropeAid/140562/IH/SER/TR

Atık ve Kaynak Yönetimine Yönelik Ulusal Strateji ve Eylem Planı Geliştirilmesi Üzerine AB Örnekleri Hollanda Örneği Üzerine İncelemeler Freek van Eijk - Holland Circular Hotspot (CEO)

Faaliyet 1.2.1. Döngüsel Ekonomi Eđitimi
11 Mayıs 2022 - Antalya, Türkiye

FREEK VAN EIJK

- İdari Direktör - Acceleratio
- CEO - Holland Circular Hotspot
- Başkan Yardımcısı - Circular Biobased Delta
- Eş başkan - Coordination Group EU Circular Stakeholder Platform

Önceki görevler

- YK Üyesi - Hollanda Atık Yönetimi Derneği (VA)
- YK Üyesi - Toplum ve Girişim Vakfı (SMO)
- Strateji Direktörü - Halkla İlişkiler ve Kalkınma - SUEZ
- SHERPA EIP Hammadde

HOLLAND CIRCULAR HOTSPOT

KÜRESEL ZORLUKLAR İÇİN HOLLANDA DÖNGÜSEL ÇÖZÜMLERİ

Şirketler

İHRACAT ÜRÜNLERİ
VE HİZMETLERİ

Bilgi
Enstitüleri

BİLGİ VE
İNOVASYON
ALIŞVERİŞİ

Hükümet
Şehirler

EN İYİ KAMU
UYGULAMALARININ
ALIŞVERİŞİ

HCH, döngüsel ekonomiye geçişe bağlıyor ve hızlandırıyor

HOLLANDA TANITIMI

SINIRLI ALAN VE KAYNAKLAR: DÖNGÜSEL EKONOMİ İÇİN CANLI BİR LABORATUVAR

Nüfus: 17 milyon

GSYİH 866 milyar USD
IMF (18.)

40.000 km²
488 kişi/km²

Yüksek nüfus yoğunluğu

Sel korunumu olmayan bir Hollanda

- Su Yönetimi işbirlikçi DNA'mızı yarattı
- yüksek yeraltı suyu seviyesi, kentleşmiş toplum ve tarımsal bir süper güç, bizi çevresel sorunları erkenden çözmeye zorladı
- Küresel İnovasyon Endeksi 2021: 5. sıra

Kaynak bağımlı bir ülke

Sınırlı alan ve sınırlı doğal kaynaklarla, kaynak döngülerini kapatmak için yerel, ölçeklenebilir çözümler bulmak mantıklıdır.

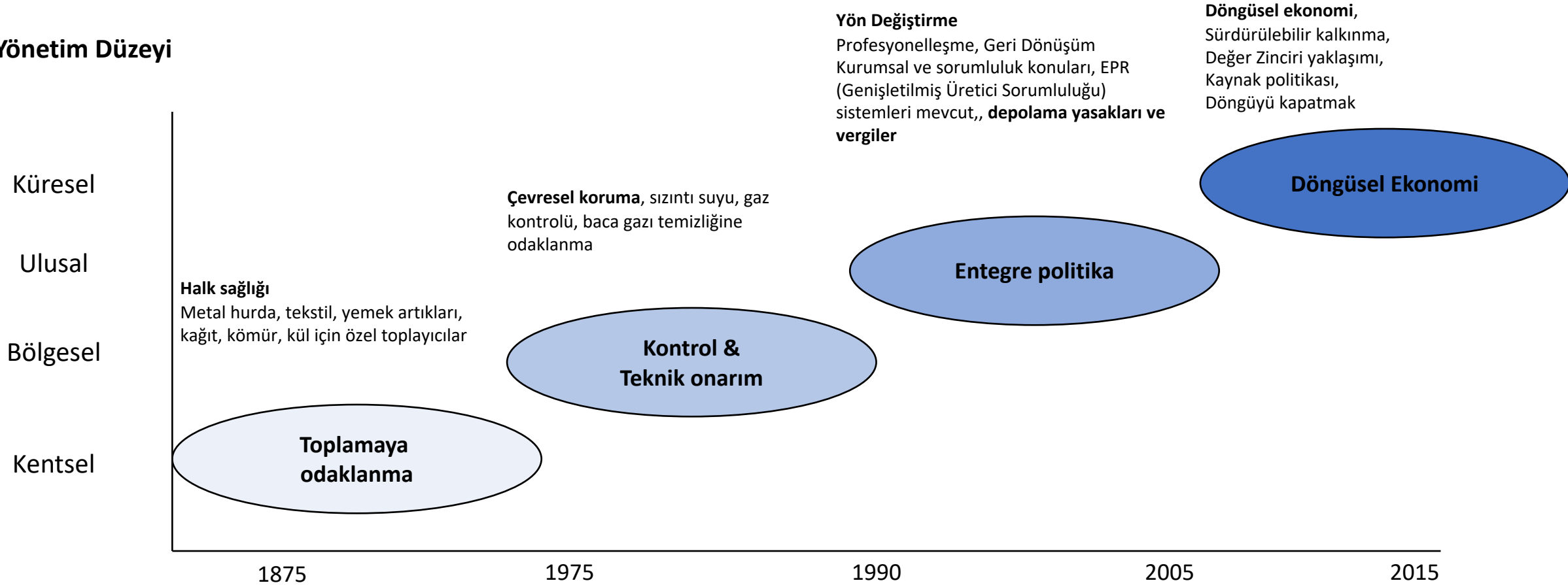
Türkiye'nin Döngüsel Ekonomiye Geçiş Potansiyelinin Değerlendirilmesi için Teknik Destek Projesi

Hollanda'da Atık Yönetimine Tarihsel Bakış

HOLLANDA'DA ATIK POLİTİKASINDAN DÖNGÜSEL EKONOMİYE GEÇİŞ

ZAMAN İÇİNDE ATIK YÖNETİMİNİN YÜKSELTİLMESİ: POLİTİKALARDA VE ATIK PİYASALARINDA

Yönetim Düzeyi

HIZLI GELİŞEN EKONOMİLER DÖNGÜSEL BİR EKONOMİYE DOĞRU SIÇRAYABİLİR

1980'LERDE ATIK YÖNETİMİ

Hava kirliliği

Sürekli
büyüyen çöp
depolama
alanları

Su kirliliği

EK 1: ATIK YÖNETİMİNİN DURUMU - 1990

Sürekli artan çöp depolama alanları, hava kirliliği, su kirliliği

- Hızla artan atık hacimleri
- 157 iyi donatılmamış, birkaç yıllık kapasitesi olan çöp depolama alanı
- 5 adet dioksin emisyonu yüzünden kapalı olan Atıktan Enerji tesisi
- Tüm atıklarda düşük geri kazanım oranı (%55)
- Evsel atıkta düşük ayrı toplama oranı (%16)
- Hükümetin üç katmanı arasında olmayan bir iş birliği
- Atık üzerine verinin yetersiz olması; küçük ölçekli ve yetersiz atık sektörü

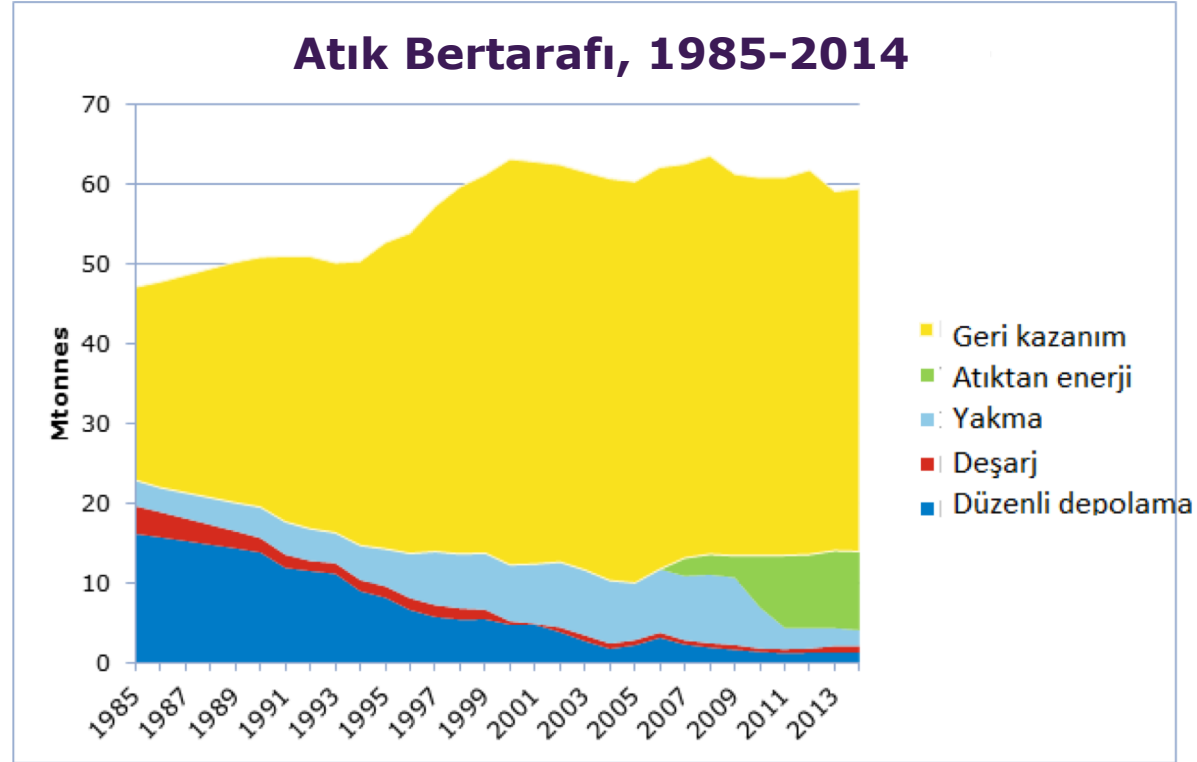
EK 2: ATIK YÖNETİMİNİN DURUMU - 2010

- Düşen atık hacimleri
- 22 adet 20 yıldan fazla ömürlü depolama alanı ve yeterli yakma kapasitesi
- Tüm atık kollarında %83 geri kazanım oranı
- Evsel atıkta %52 ayrı toplama oranı
- Planlamada yönetimin tüm katmanları arasında iş birliği
- GÜS'ün yürürlüğe konması ve uygulanması
- Yüksek kamusal kabul ve tatmin oranı
- Ulusal atık takip ve izleme sistemleri
- Profesyonel atık sektörü, rekabetçi bir pazar

HOLLANDA ATIK YÖNETİMİNİN SONUÇLARI

Günümüzde tüm atıkların %83'ü geri dönüştürülmekte, %1'den azı depolanmaktadır.

BAŞARIDA KRİTİK FAKTÖRLER

GENEL OLARAK ATIK YÖNETİMİ

İçerik:

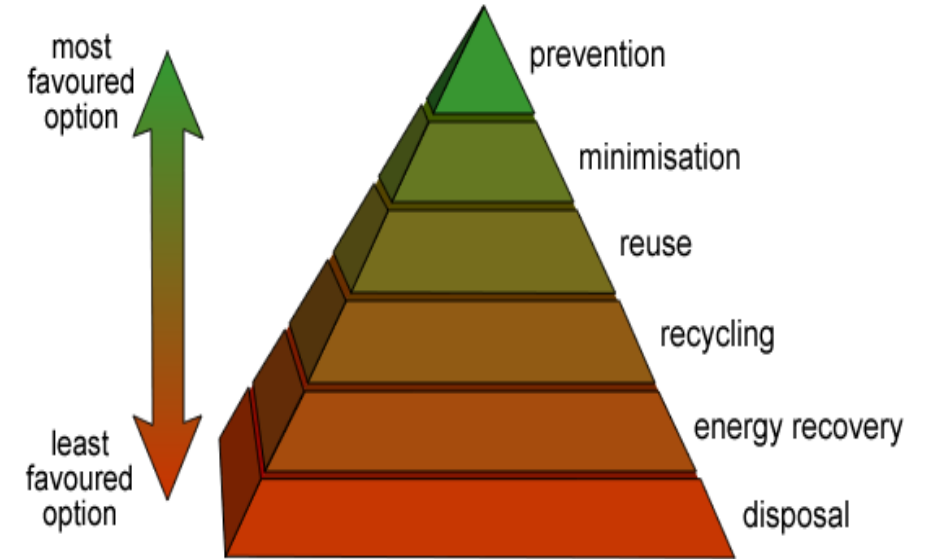
- Atık hiyerarşisi (1979'den beri)
- Üretici sorumluluğu (GÜS)
- Asgari standartlar
- Atık depolama ve yakma vergileri/depolama yasakları
- Atık kollarının ayrı toplanması

Sistem:

- Yeterli planlama sistemi
- Tüm maliyetleri karşılayan (Belediye) Atık vergisi
- Kamusal merciler arasında iş birliği
- Atık yönetimi endüstrisinin ve STK'larının dahil edilmesi
- Veriler üzerinde görüş birliği
- İzleme ve uygulama sistemi

Hollanda performansı (tüm atık)

2-3% depolama, 81% geri dönüşüm; 17% atıktan enerji

HOLLANDA'DA ATIK

60 milyar kilo

Evsel atık

8,5 milyar kilo

(yaklaşık %15)

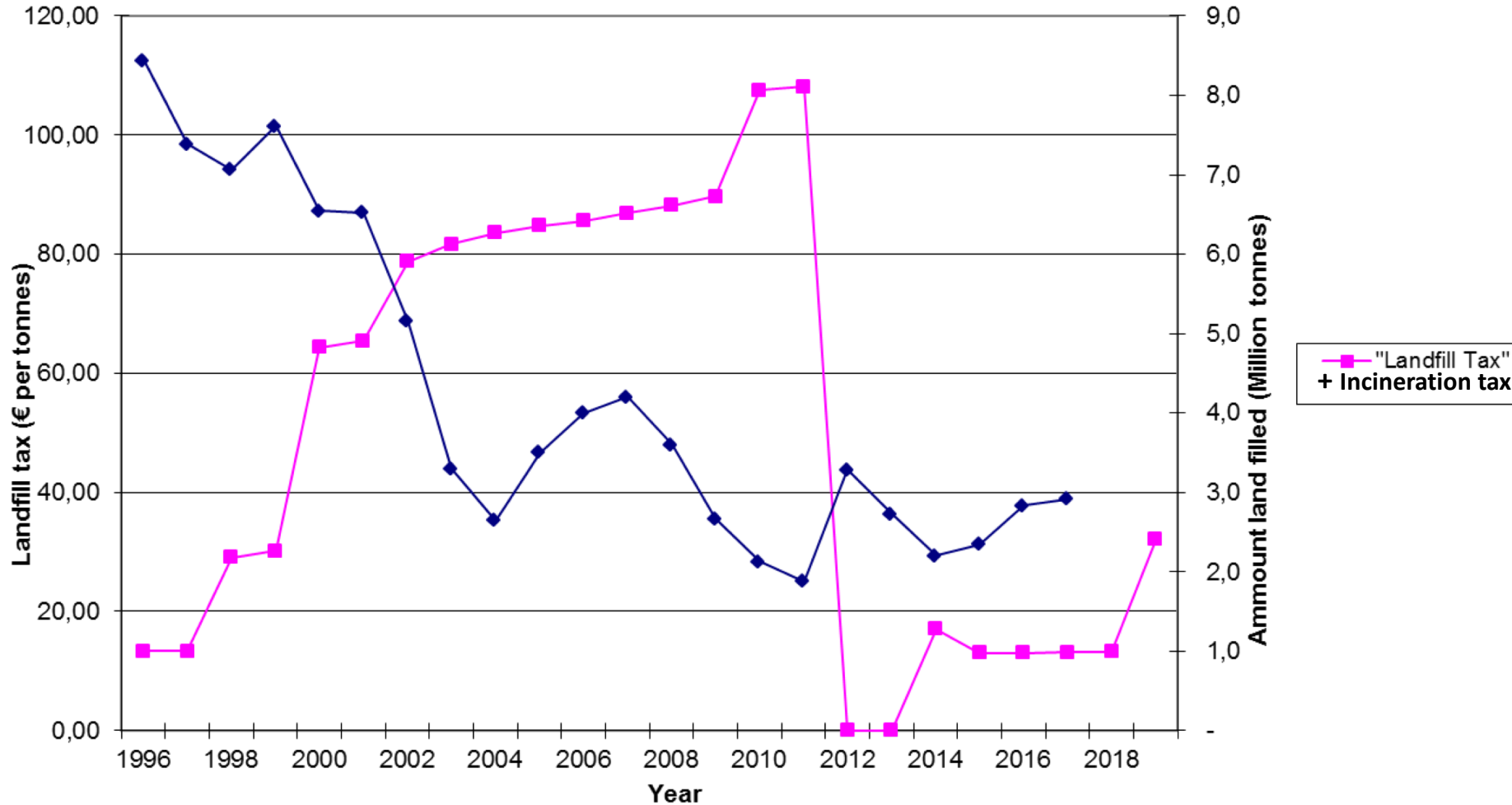
Ticari, endüstriyel ve
İ&Y atıkları

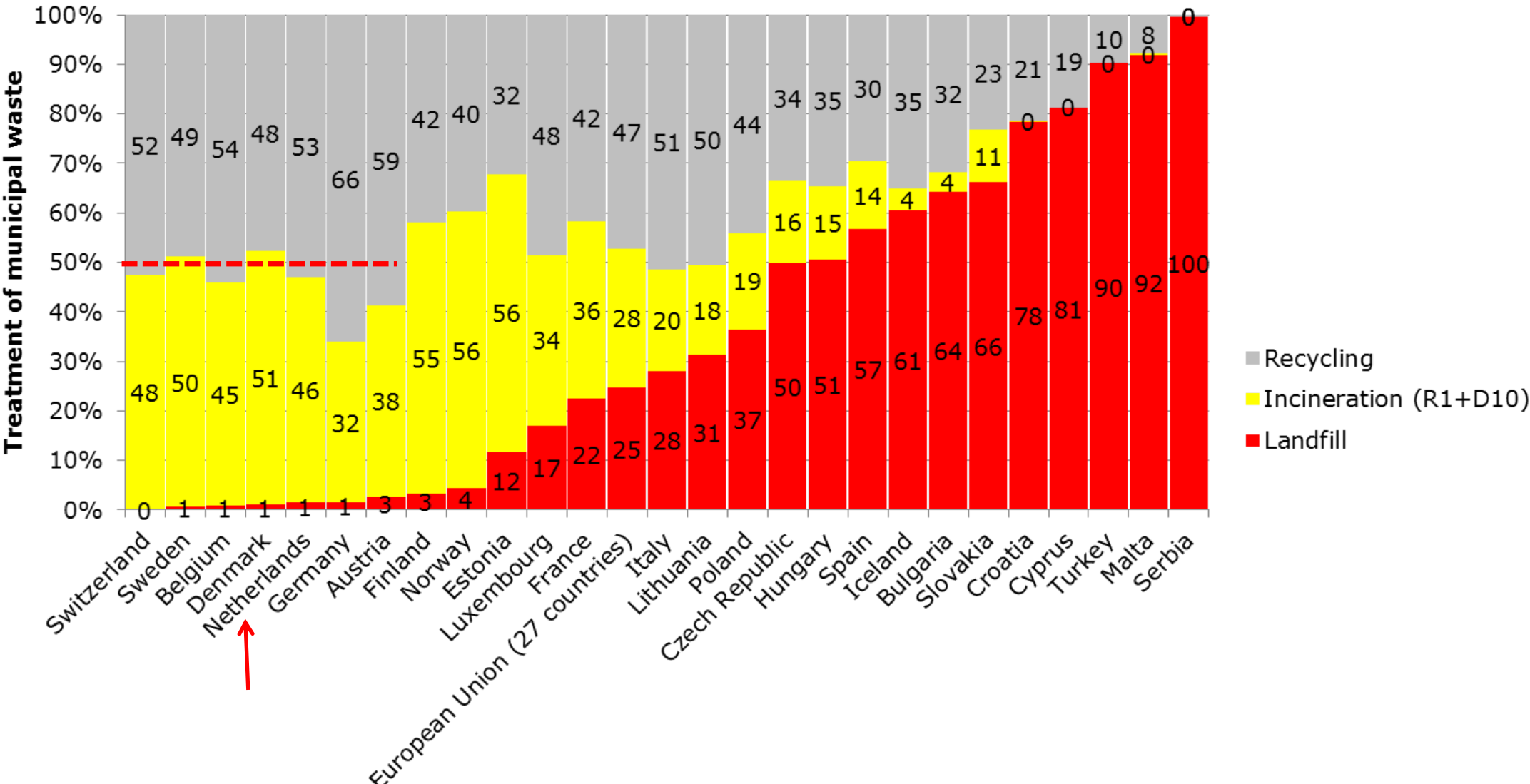
500 kilo
per capita / year

DEPOLAMA VERGİSİ VE DEPOLANAN ATIKLARIN GELİŞİMİ

Belediye Atıkları 2016 PERFORMANSI (EUROSTAT)

BELEDİYE ATIKLARI GENEL TOPLAMA SİSTEMİ

	Sokak başlarında	Getirildiği tesis
Biyotik	Her hafta	Geri Dönüşüm Merkezi
Kağıt / Karton	Aylık	Konteyner
Cam		Konteyner
Tekstil	Yılda dört kez	Konteyner
Plastik	Aylık	Konteyner
AEEE		Geri Dönüşüm Merkezi / mağaza
Tehlikeli atık		Geri Dönüşüm Merkezi
Hacimli atık	Değişkenlik gösteriyor	Geri Dönüşüm Merkezi (< 20 atık türü)
Kalan atık	İki haftada bir	Geri Dönüşüm Merkezi

GELENEKSEL ATIK TOPLAMA

Kalan atıkları ve biyolojik atık: İki haftada bir

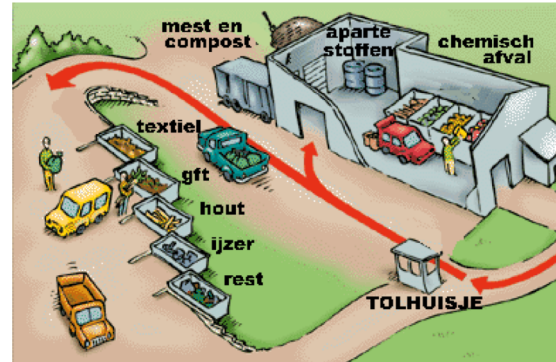
Kağıt, cam ve tekstil:
Konteynerler

*Veya yerel derneklerle
(kiliseler, spor kulüpleri)*

Plastikler: Sokak başlarında veya konteynerlerde toplama

Hacimli atık:
Geri dönüşüm merkezi
(20'den fazla atık türü!)

BELEDİYE GERİ DÖNÜŞÜM MERKEZLERİ

18'DEN FAZLA TÜRDE ATIK

Hollanda Atık Akışları:

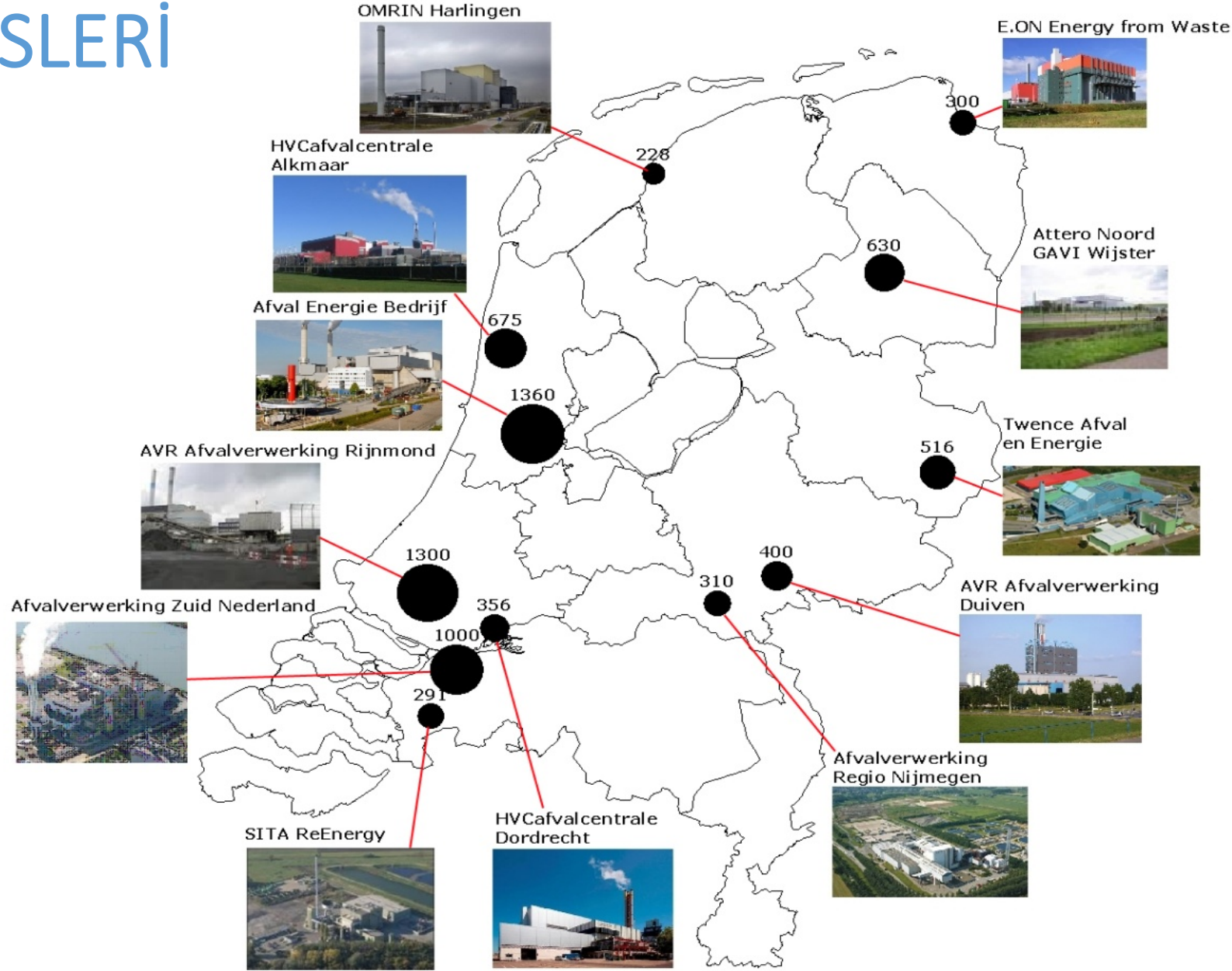
- a. AEEEr;
- b. Asbest;
- c. A tipi-ahşap & B tipi-ahşap;
- d. C tipi-ahşap;
- e. Yasal sınıflandırmalara göre ayrılan toprak;
- f. Gaz tankları, yangın söndürücüler, basınçlı ekipmanlar;
- g. Araç lastikleri;
- h. Çatı atıkları;
- i. Genişletilmiş polistiren köpük;
- j. Asfalt veya alçı olmayan karışık taş malzeme;
- k. Alçı;
- l. Büyük bahçe atıkları;
- m. Sert plastikler;
- n. Şilteler;
- o. Metaller;
- p. Kağıt ve karton;
- q. Tekstil, halı hariç;
- r. Düz cam

Modüler çevre istasyonu / geri dönüşüm merkezi

ATIKTAN ENERJİ TESİSLERİ

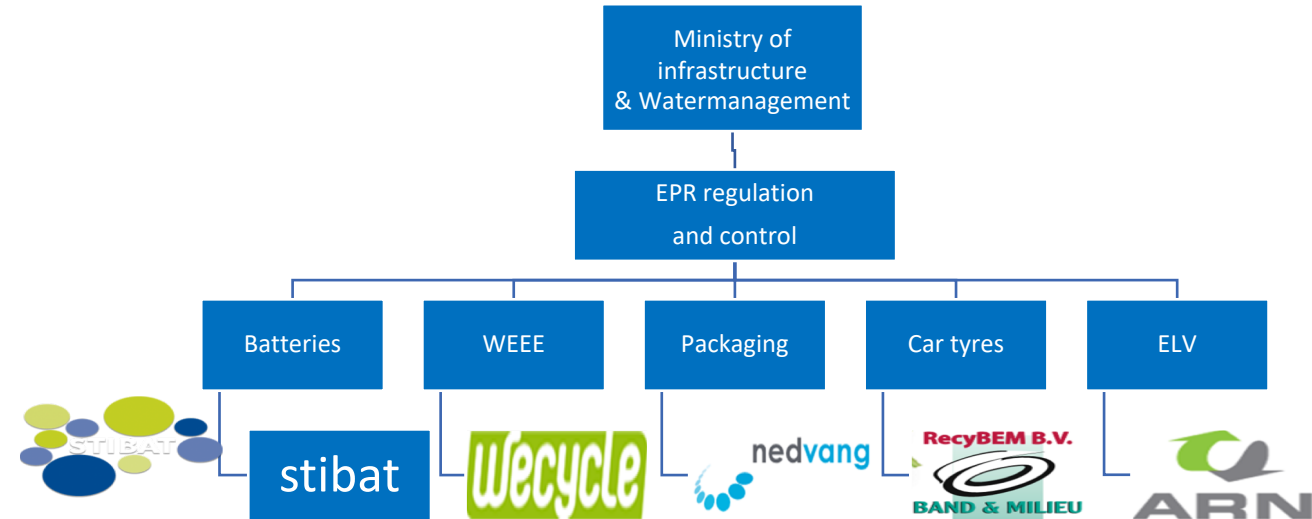
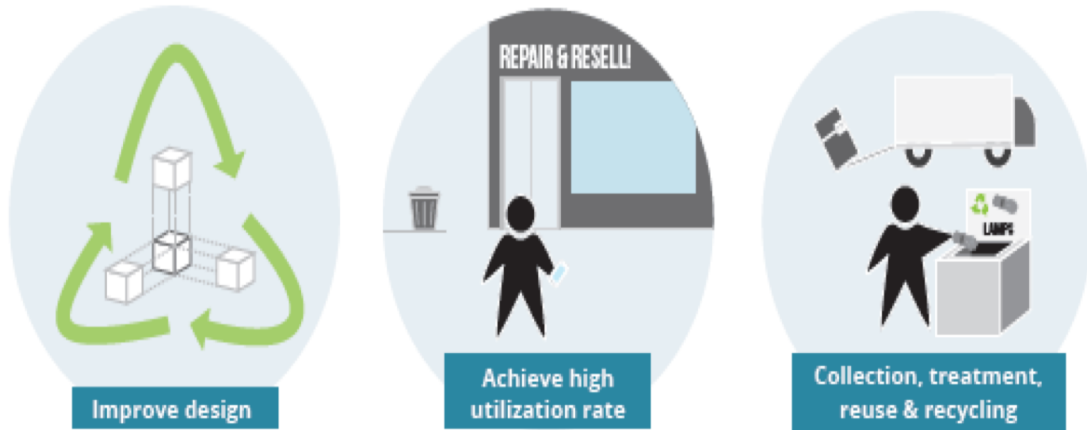
- Kapasite: 7.7 Milyon ton
- Üretilen elektrik: 4,000 GWh
- Üretilen ısı: 14 PJ
  - Hollanda'daki yenilenebilir enerjinin %18'i
- Çok yüksek standartlar (R1 AB statüsü)
- Kapasitenin %25'i ithal atıklar için kullanılır (çoğunlukla İngiltere'den)

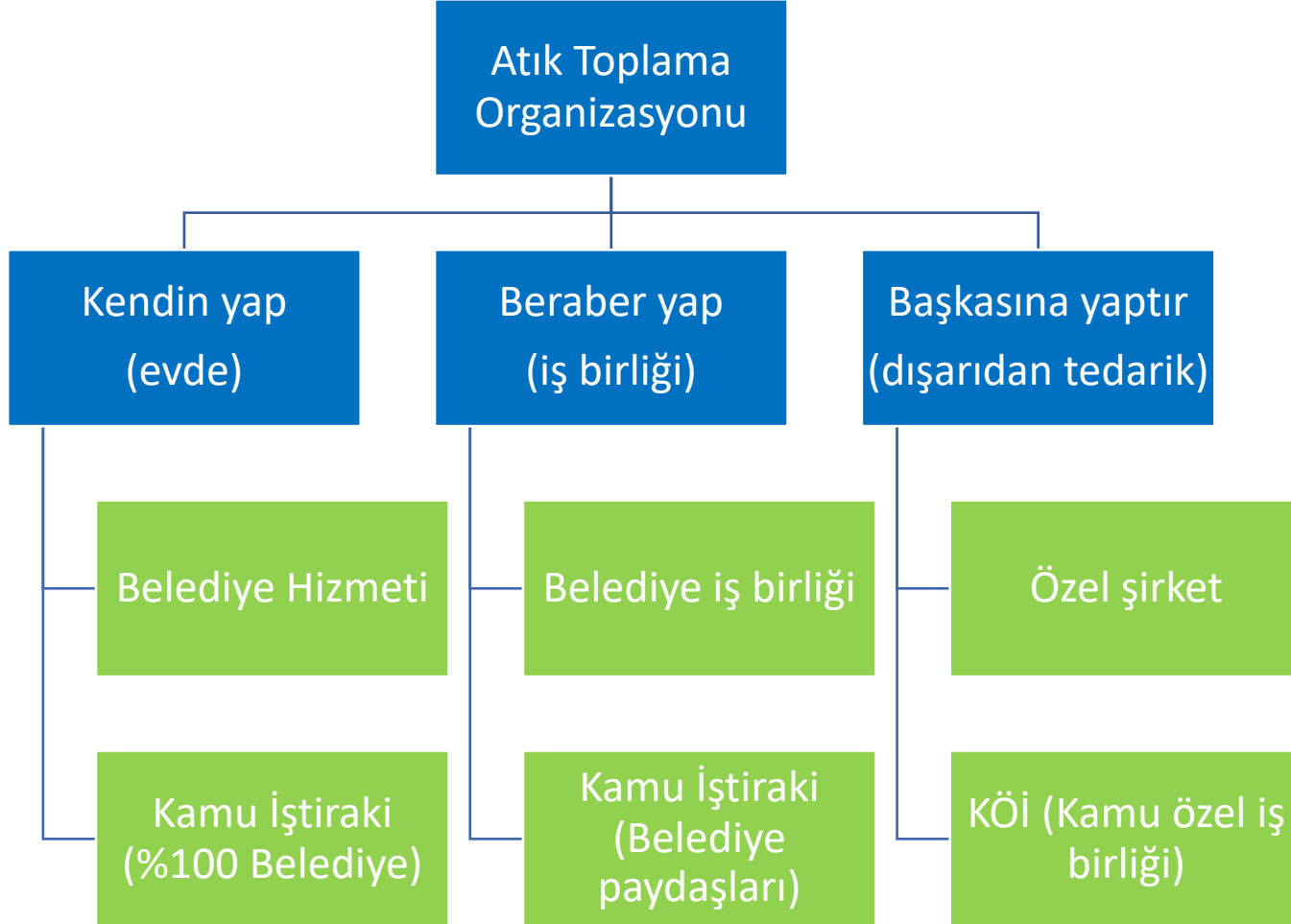
GENİŞLETİLMİŞ ÜRETİCİ SORUMLULUĞU

KİRLİTEN ÖDER PRENSİBİ

Illustration 8.1: The primary objectives of the EPR principle

ATIK TOPLAMA ORGANİZASYONU

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmiştir.

Türkiye'nin Döngüsel Ekonomiye Geçiş Potansiyelinin Değerlendirilmesi için Teknik Destek Projesi

Türkiye İçin Bir Geçiş Yolu?

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM BİLGİSİZLİĞİ BAKANLIĞI

Çevre ve İklim
Eylemi Sektör
Operasyonel Programı

Türkiye Döngüsel Ekonomi Eylem Planı

KISA VADELİ HEDEFLER

- Atık toplama hizmetini nüfusun %100'üne yaymak
- Farkındalık yaratmak ve vatandaşların atığa karşı tutumunu değiştirmek
- Çöp döküm sahalarını kapatmak, düzenli depolama sahaları inşa etmek, toplam maliyeti kapsayan bir ücret alınması
  - Sermaye maliyeti, işletme maliyeti ve kapanış sonrası maliyetleri

ORTA VADELİ HEDEFLER

- Organiklerin ayrıştırılması ve işlenmesi (kompostlama, anaerobik çürütme)
- Kuru geri dönüştürülebilir maddelerin toplanması (karışık ve cam ayrı şekilde)
- Maliyeti karşılamak için bir ücret sistemi oluşturulması (ve maliyetlerin açıklanması)
- Bir izleme sisteminin oluşturulması
- Depolamadan uzaklaşılması

AYRIŞTIRILMIŞ BİYOATIK

- Biyobozunur atık: düzenli depolama alanlarında metan, sızıntı suyu ve haşere kaynağı
- Evsel atıktaki en büyük pay (gelişmekte olan ülkelerde %60-65)
- İşlendiğinde yüksek değerli kompost ve biyogaz
- Düşük maliyetli seçenekler mevcut: yığın kompostlama

Kompostlama

- Tarım (2014'te %70)
- Peyzaj bakımı
- Bahçe tarımı
- Saksı toprağı

Çürütme-Biyogaz

- Isı (%70)
- Elektrik (%21)
- Gaz (kaliteli) %9
- CO2 (yeni)

UZUN VADELİ HEDEFLER

- *Yalnızca* geri dönüştürülemeyen atıklar için atıktan enerji kapasitesinin planlanması ve lisanslanması
- Tüm operasyonlar ve ürünler için katı çevre standartları
- Geri dönüştürülebilir ürünler için Genişletilmiş Üretici Sorumluluğunun Tanıtımı
- Döngüsel bir ekonomiye geçilmesi
  - atık yönetimini geliştirmeye paralel olarak!
    - Atık, geçmişle uğraşmaktır
    - Model ve ürünleri hizmet olarak kullanarak mevcut atık kollarıyla ilgilenebilirsiniz.
    - Tasarımla yarının ürünleri üzerinde bugünden çalışabilirsiniz.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'nin Döngüsel Ekonomiye Geçiş Potansiyelinin Değerlendirilmesi için Teknik Destek Projesi

Döngüsel Bir Ekonomiye Geçiş

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM BÜYÜŞÜKLÜĞÜ BAKANLIĞI

Çevre ve İklim
Eylemi Sektör
Operasyonel Programı

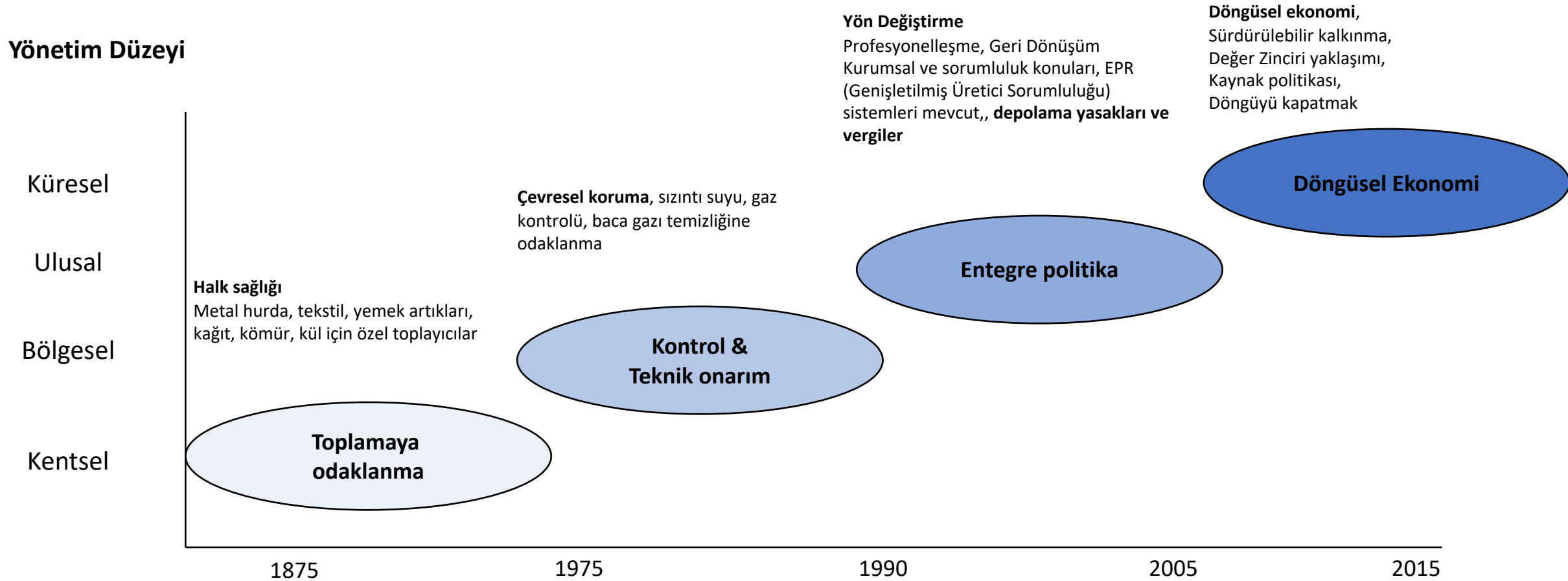

Türkiye Döngüsel Ekonomi Eylem Planı

HOLLANDA'DA ATIK POLİTİKASINDAN DÖNGÜSEL EKONOMİYE GEÇİŞ

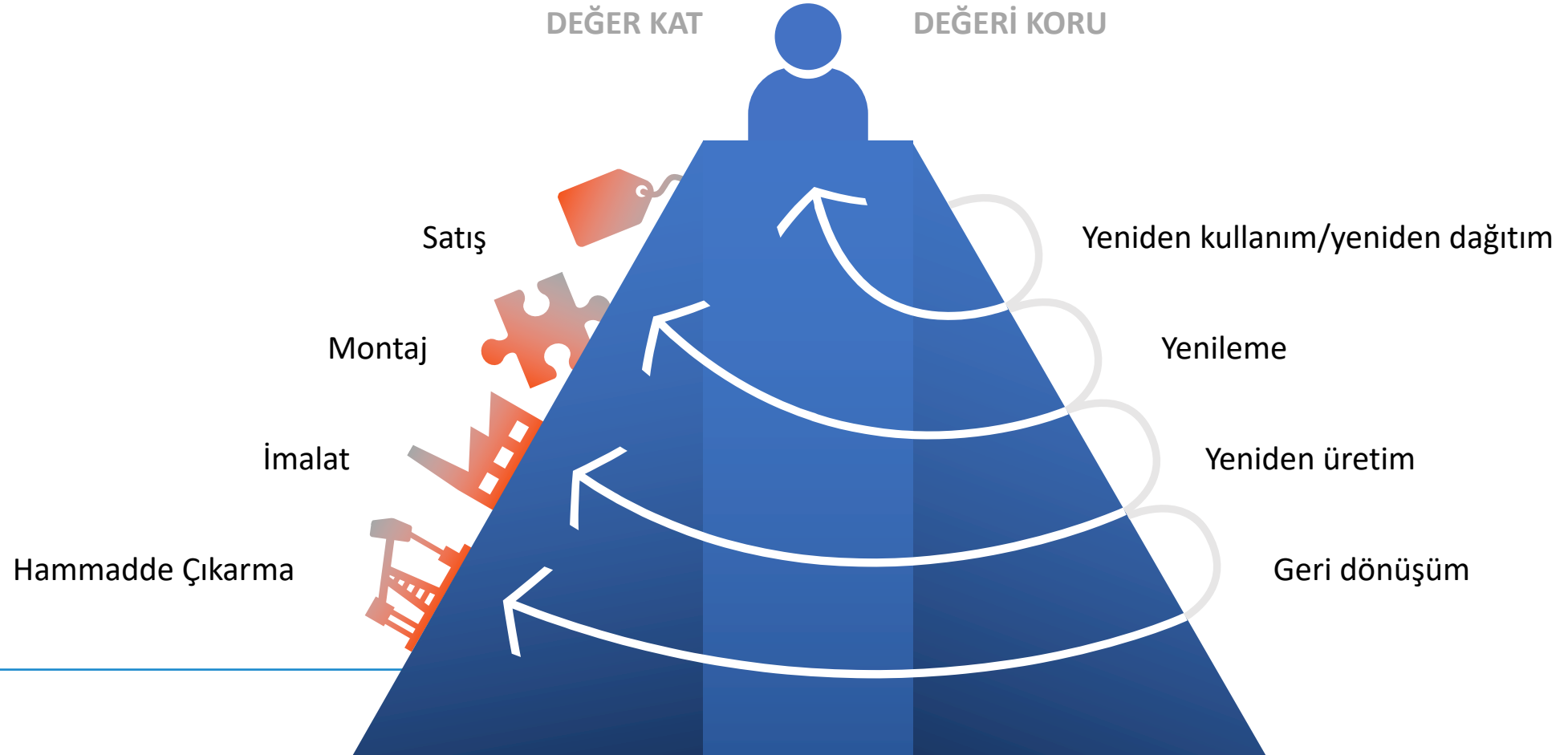
ZAMAN İÇİNDE ATIK YÖNETİMİNİN YÜKSELTİLMESİ: POLİTİKALARDA VE ATIK PİYASALARINDA

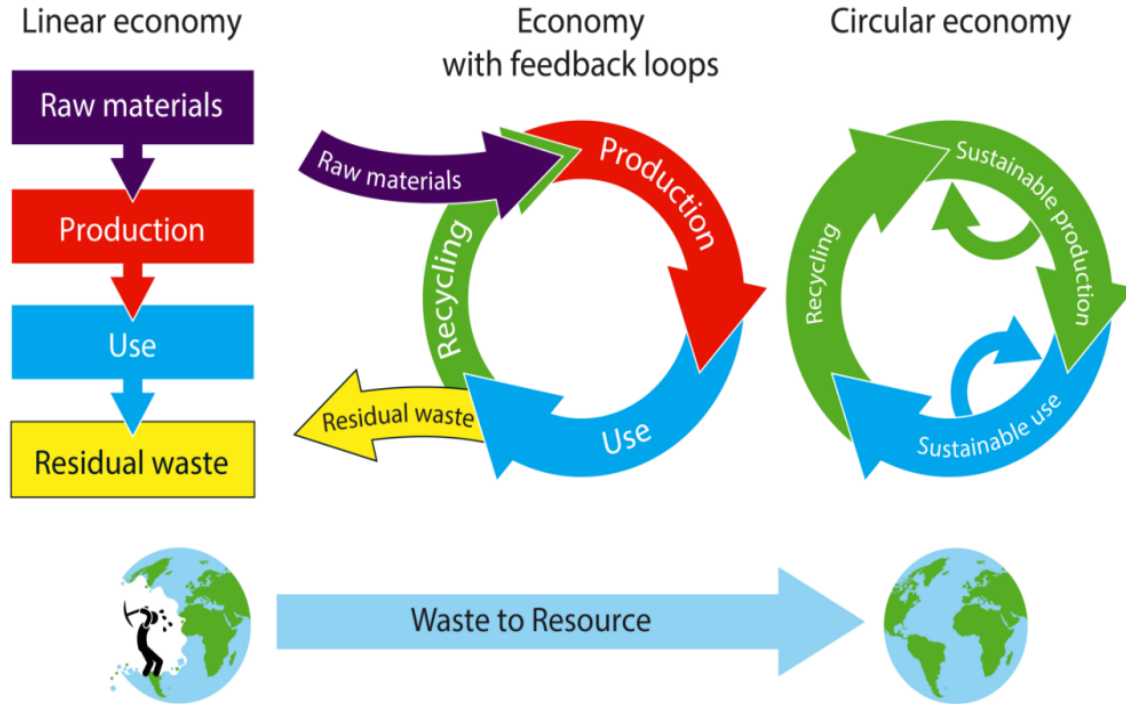
HIZLI GELİŞEN EKONOMİLER DÖNGÜSEL BİR EKONOMİYE DOĞRU SIÇRAYABİLİR

Döngüsel Ekonomi Nedir

Değer şeması - değeri korumanın önemi

TRANSITIONING TOWARDS A CIRCULAR ECONOMY

Geçiş sürecinde devletin rolü

- **Ağların güçlendirilmesi**
  - Sürdürülebilir girişimcileri birbirine bağlayan bağımsız taraf
- **Yasal ve düzenleyici engellerin ortadan kaldırılması**
  - Lisans verme
  - Yasaları değiştirme
  - Deneyler için alan
- **Pazarın desteklenmesi**
  - Tedarik
  - Belgelendirme

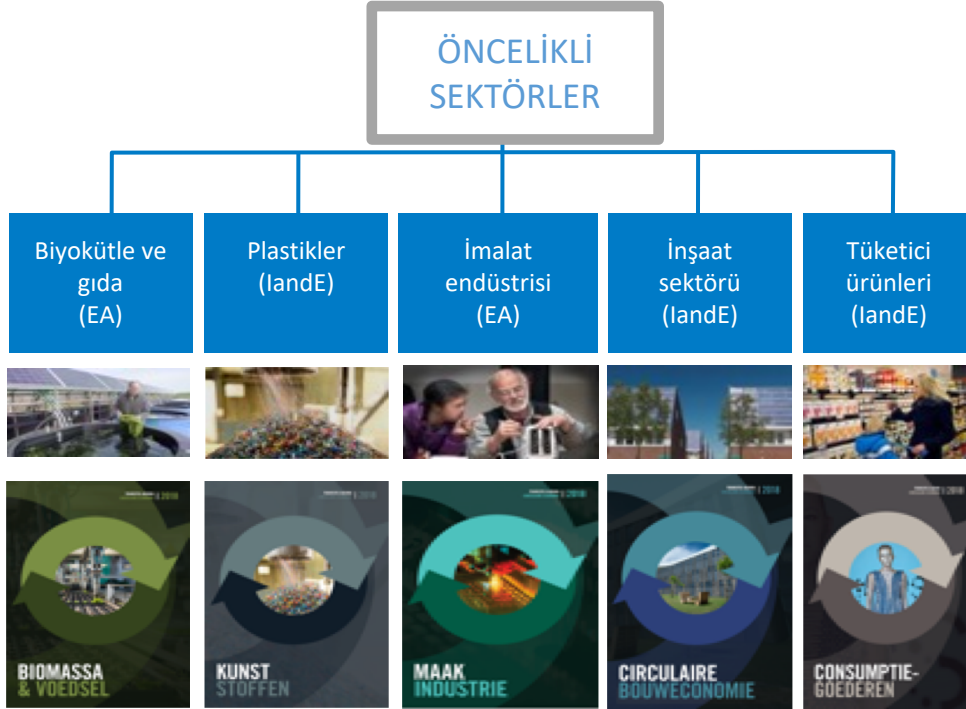

HOLLANDA POLİTİKASI ÖRNEĞİ

2050'YE KADAR TAM DÖNGÜSEL BİR EKONOMİ

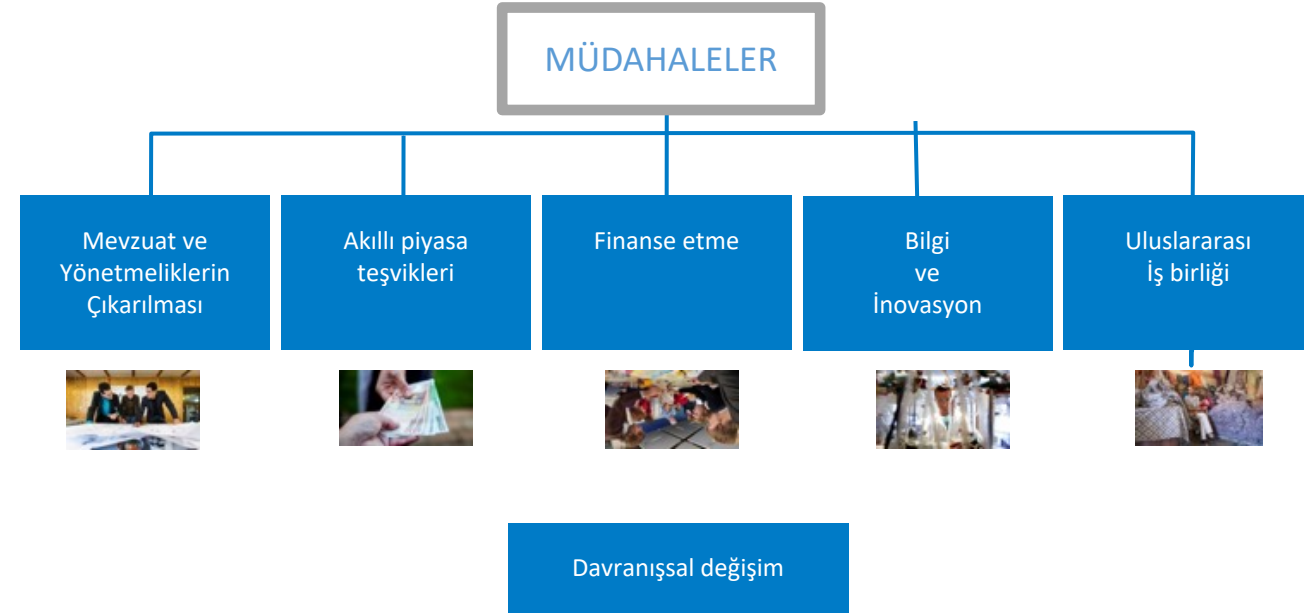
2030 YILINA KADAR YENİLENEMEYEN HAMMADDE KULLANIMINDA %50 AZALMA

Net bir odak, ölçeği büyütmek için ihtiyaç duyulan paydaşlardan kritik bir kitleyi çekmeyi sağlar

YURTDIŞINDA İŞ OLANAKLARI SUNAN SEKTÖRLER

Doğru müdahaleleri seçerek değişim koşullarını yaratın

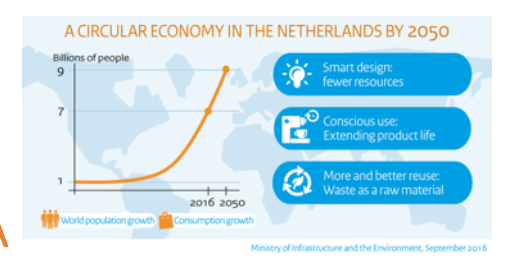

PAYLAŞILABİLİR, UYARLANABİLİR VE HIZLANMAYA YOL AÇABİLECEK ZOR YOLLA ÖĞRENİLMİŞ DERSLER

HOLLANDA DE YOL HATIRASI

2050'YE KADAR TAM DÖNGÜSEL BİR EKONOMİ

2030 YILINA KADAR YENİLENEMEYEN HAMMADDE KULLANIMINDA %50 AZALMA

Özel sektör ve sivil toplum ile birlikte

14/9/16
"Hollanda 2050'de Döngüsel"

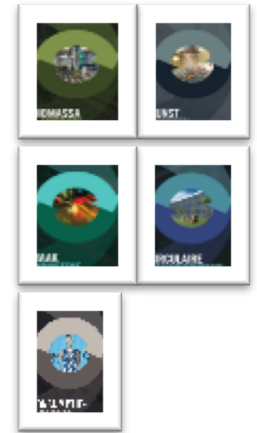
22/1/17
Hammaddeler Anlaşması

15/1/18
Geçiş Gündemleri

29/6/18
Kabine Yanıtı

Şubat '19
Uygulama Programı 2019-2023

Hedefler

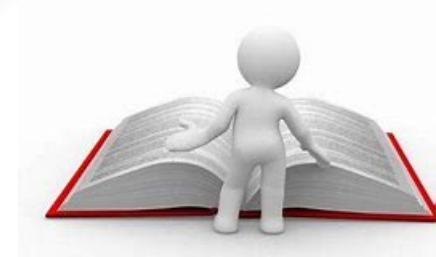
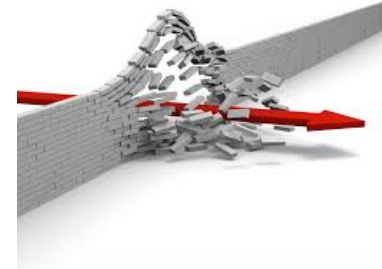
Hedefler
Kilometre taşları
Liderler
Kaynaklar
Koordinasyon

Netherlands Circular Hotspot kampanyası

DEVLETİN ROLÜ

- Değer zincirleri boyunca ve arasında işbirliği yapmak için ağları **bir araya getirmek**
- İnovasyonların pazara girmesini sağlamak için **desteklemek**
- Çıtayı yükseltmek ve etkiyi kanıtlamak için sektörü **zorlamak**
- (İddialı) bir çerçeve (eşit şartlarda bir alan) oluşturmak için **düzenleme yapmak**

KAMU-ÖZEL İŞ BİRLİĞİ

Tedarik zincirinde inovasyona ve akıllı işbirliğine odaklanın

- Güven yaratın, şeffaf olun
- Küçük başlayın, başkalarına ilham verin
- Birlikte çalışın (büyük ve küçük)

Örnekler

- Ulusal Hammadde Anlaşması
- Plastik Anlaşmaları (Hollanda ve Avrupa)
- Ulusal Beton Anlaşması
- Denim Anlaşması

This project is co-funded by
the European Union and the Republic of Turkey.

Dinlediğiniz için teşekkürler!

Yenilenmiş web sitemizi ziyaret edebilirsiniz:

www.hollandcircularhotspot.nl

LinkedIn: Holland Circular Hotspot

Facebook: Holland Circular Hotspot

Twitter: @CircularHotspot

Mail: info@hollandcircularhotspot.nl

Haberlerimiz için kaydolun:

<https://mailchi.mp/hollandcircularhotspot/newsflash>

Bu rapor, Avrupa Birliği'nin finansal desteği ile hazırlanmıştır. Bu doküman içeriğinden yalnızca DAI Global Austria GmbH & Co KG liderliğindeki konsorsiyum sorumludur, ve doküman içeriği Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.